

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2019

**SESOTHO PUO YA PELE YA TLATSETSO: PAMPIRI YA I
SESOTHO FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I**

MARKING GUIDELINES

Nako: Dihora tse 2½

Matshwao: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

TEMA YA 1

- 1.1 1.1.1 Tjhe, ba tsohile hoseng ba leba mosebetsing.
- 1.1.2 Tjhe, e qadile Soweto mme ya fetela Langa.
- 1.1.3 Naledi High, Morris Isaacson, Sekanontoana, Musi le Matseke.
(Tse pedi feela.)
- 1.1.4 Orlando stadium.
- 1.1.5 Ho ne ho se na majwe kapa sebetsa.
- 1.1.6 Diterene, ditekesi le dibese.
- 1.1.7 Ke ne ke tla laela hore ho sebediswe kulo tsa rabara, kgase e
llisang, metsi, puisano, jj. Empa eseng kulo tse bolayang.
- 1.1.8 Dipolakate tse ngotsweng ka mongolo o sa hlohlontsheng ditsebe.
- 1.1.9 Ho bolawa ha baithuti./Ha mapolesa a qala ho ba thunya.
- 1.1.10 Ba ile ba thonaka majwe mme ba itwanela ka ona.
- 1.1.11 Hector Pieteron.
- 1.1.12 Tjhe, ho ile ha bolawa le lekgowa le sebeletsang Mmasepala.
- 1.1.13 Baithuti ha ba ka ba thuba le ho tjhesa dikolo, dilaaborare le
dipetlele.
- 1.1.14 Meaho ya mmuso/diofisi tsa Mmasepala/mebaraka ya mmuso/
dibara.

TEMA YA B

- 1.2 1.2.1 Selefounu.
- 1.2.2 Ho etsa moreki a phakise ho tla lebenkeleng leo/ ke bona feela ba rekisang selefounu ka theko eo e tlase.
- 1.2.3 **CELL C** ke kgwebo ya phano ya ditshebeletso tsa kgokahano ha **Game** yona e le lebenkele le rekisang thepa tse fapafapaneng.
- 1.2.4 Tjhe, e reretswe mang kapa mang.

KAPA

Ee, e reretswe batho ba batlang ho sebedisa CELL C, hore ba bone hore ba ke ke ba lefa haholo.

- 1.2.5 Ke lewa la ho etsa bareki ba nahane hore e ka patalwa ka dikgwedi e seng dilemo tse bonahalang e le nako e telele.
- 1.2.6 Mashome a robedi le metso e robong a diranta./Diranta tse mashome a robedi le metso e robong.

KAROLO YA B KAKARETSO/KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

Keriti ya ho tshwaya Tema ya Kakaretso

Kgato	Phihlello	Tlhaloso ya Bokgoni
7	E babatsehang	Ha ho na diphoso; e kgutswanyane ebile e toma; e bontsha kutlwisiso ya potso. Nehelano le tatellano ya dintlha e a babatseha mme o na le dintlha tsohle tsa bohlokwa.
6	E kgabane	Boholo ba dintlha tse ka hodimo di a hlahella mona leha nehelano e se e hlwahlwa hakaalo (jwalo ka e ka hodimo).
5	E kgotsofatsang	E a utlwahala. E kgutswanyane leha e se hakaalo; e kenyeleditse le dintlha tse sa hloka haleng. Nehelano e batla e kentse dintlha kaofela tsa bohlokwa.
4	E lekaneng	Dintlha tse jereng mehopolo ya sehlooho tse etsang 50% di a hlahella leha dintlha tse ngata tseo e seng tsa bohlokwa di senya phethahalo ya tema. Nehelano ya dintlha tsa hae ha se e ntle hakaalo.
3	E mahareng	Momahano e a fokola; mantswe ha a sebediswa ka paballeho (a mangata tlole). Ha ho tatellano e ntle ya dintlha nehelanong ya hae. Dintlha tsa hae di batla di lobokane di sa utlwahale hantle, mme dintlha tsa bohlokwa di a haella. Mona le mane ho na le puo e nang le dipha (diphoso) leha dintlha tsa hae di mo beha mahareng.
2	E karolwana feela	Kutlwisiso le bokgoni ba ho ngola kakaretso ke tse haellang. O sebedisa puo e nang le diphoso haholo e bileng e sa utlwahaleng hantle. Boholo ba dintlha tsa hae ke tse tswileng lekoteng empa o na le bonyane ntle e le nngwe e nepahetseng. O etsa boiteko bo itseng ba ho akaretsa ditaba tse na (ho araba potso) empa o fokollwa ke kutlwisiso ya se batlehang (potsong ena).
1	Ha ho phihlello	Ha a bontshe kutlwisiso ya se batlehang potsong ena. Dintlha tseo a nehelaneng ka tsona he se tse utlwisiselang. Ho bonahala bopaki ba hore moithuti o tsamaile a qotsa dintlha tse ding ho tswa temeng ya sethato jwalo ka ha di le jwalo, mme ho se le nyallano ya letho.

Mehlala ya dikarabo:

Ha ho naha e sa angweng ke dikgato tse nne tsa paterone ya moruo. Tsona ke:

- Rishene, mona kgolo ya moruo e a fokola mme maemo a bophelo a ba mabe.
- Kgato ya kगतello ke moo moruo o bang maemong a mabe haholo. Batho ha ba sebedise tjelele ya bona.
- Mona moruo o a hola. Mmuso o lokela ho ba sedi le ho tla ka tsela tse ka ntlafatsang maemo a batho.
- Kgolo ya moruo e a phakisa le ho ntlafala mme bophelo bo botle mesebetsing le dikgwebong.

(Palo ya mantswe = 70)

Kakaretso/Kgutsufatso e lokela ho tshwauwa ka tsela e latelang:

Mohlahlubuwa o lokela ho ngola ka sebopeho seo a laetsweng ho ngola ka sona. Le ha mohlahlubuwa a ka ngola ka tsela e sa laelwang mosebetsi wa hae o lokelwa ho tshwauwa.

Bahlahlubuwa ba tlameha ho bontsha palo ya mantswe ka nepo.

Kabo ya matshwao:

- Matshwao a 2 ho ngola ho ya ka ditaelo.
- Matshwao a 5 ho ngola dintlha tse 5 tse phethahetseng ka mantswe a hae.
- Matshwao a 3 ho sebedisa mopeleto, puo e nepahetseng le setaele.

Palo ya mantswe

- Batshwayi ba nnetefatse palo ya mantswe e sebedisitsweng ke bahlahlubuwa.
- Mohlahlubuwa a se hulelwe matshwao ha a sa bontsha palo ya mantswe kapa ha palo ya mantswe e sa nepahala.
- Ha mohlahlubuwa a fetile/tlotse palo e lebelletsweng ya mantswe, motshwayi a bale ho fihlella qetellong ya polelo e le nngwe ka mora palo ya mantswe a lebelletsweng, ebe o emisa moo.

KAROLO YA C DITHOTHOKISO

POTSO YA 3

- 3.1 3.1.1 Phethapheto ya moelelo. Ho hatella taba/ho tiisa taba, ya ketsahalo e bosula ya polao ya baithuti.
- 3.1.2 Phethapheto e tsepameng.
- 3.1.3 Kgonyetso. Mosebetsi ke ho fokotsa palo ya mantswe molemong wa ho potlakisa morethetho/ho fa lentswe le honyeditsweng sefutho.
- 3.1.4 Karaburetso ya pono.
- 3.1.5 Phetapheto e tsepameng.
- 3.1.6 Thuto/keletsi. E a ruta./E ya eletsa
- 3.1.7 Dilemo tse 43.
- 3.2 3.2.1 Moriri o ba moputswa ka mmala.
- 3.2.2 Lehlaso. Ho menahatsa mohopolo wa boqheku bo fihlileng thothokisong yohle.
- 3.2.3 Mothofatso.
- 3.2.4 Ha boqheku bo se bo fihlile motho o lokela ho amohela.
- 3.3 3.3.1 Tomatso. Sethothokisi se qala eka se a rorisa athe se a phoqa. Se bua ka botle ba Mmadiberwane qetellong o bua ka ketso tse mpe tsa hae.
- 3.3.2 Tshwantshiso.
- 3.3.3 Tshwantshanyo.
- 3.3.4 Ke kgonyetso. Ho qala thothokiso ka sefutho/potlakisa morethetho.
- 3.3.5 Molathothokiso wa 21.
- 3.4 3.4.1 Ke thuto ya ho leboha Modimo e seng batho.
- 3.4.2 Enjambamente. Ho tswellisa mohopolo wa ho leboha o moleng wa 8 ho ya moleng wa 9./Ho hokahanya mela (8 le 9)./Ho potlakisa morethetho.
- 3.4.3 Ho fa thothokiso morethetho/qala mola ka sefutho.
- 3.4.4 Ho leboha.

KAROLO YA D THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 4

- 4.1 Boipelaetso/mohwanto.
- 4.2 Mehlang ya kajeno. Tshebediso ya selefounu.
- 4.3 Ba halefile. Difahleho/meemo ya bona di bontsha ho se thabe/ba tshwere dipolakate tsa ho ipelaetsa/ho tletleba ka polao ya diphoofolo.
- 4.4 Ee, mantswe a reng: Thabo a ke ke a ba le rona hobane o itshehile seledu ha a ne a ipeola.
- 4.5 Ha a bue le motho. / O a nahana. Tshebediso ya pudulwana ena e kang leru e tlisa taba ena.
- 4.6 Thabo o tla ba le rona.
- 4.7 Batho ba tlohele ho bolaya diphoofolo ho fumana nama empa ba reke nama dilakgeng.

POTSO YA 5 TEMA E NGOTSWENG/PROSA

- 5.1 Ke mohopolo, hobane tharollo ya mathata afe kapa afe ha e batle bong empa e batla boikemisetso, bohlahe, jj.
- 5.2 5.2.1 Manyofonyofo/Bobodu.
5.2.2 Baahi.
- 5.3 Ha a na tshepo.
- 5.4 Basadi bana ba tletse bobodu.
- 5.5 Ho utlwa bohloko moyeng.
- 5.6 Mekgeng ya dipolotiki.

POTSO YA 6

6.1 Free State.

6.2 Batho ba bangata ba falletse ho tswa mahaeng a bona e leng diprofenseng tse ding ho tla sebetsa porofenseng ena.

Kgauteng/Gauteng.

6.3 Phano ya ditshebeletso.

Metsi/motlakase/ditsela/dipetlele/dikolo, jj.

6.4 Ba batla ho kgutlisetswa tulong tseo batswadi ba bona ba ileng ba tloswa ho tsona ke mmuso wa kgethollo.

6.5 Tokoloho.

Matshwao kaofela: 100